

Opptaksutvalget

Deres ref:

Vår ref: 22-02270-2

Dato: 30.05.2022

Innspill til Opptaksutvalget

IMDi viser til spørsmål stilt av Opptaksutvalget. Våre innspill består av en kort innledning fulgt av svar på de av utvalgets spørsmål som er mest relevante for IMDi.

Utvalget er bedt om å gi anbefalinger til et regelverk som bidrar til at kompetansebehovene i arbeidslivet blir dekket. Regelverket skal også bidra til at ressursene i befolkningen inkludert innvandrere utnyttes best mulig. Opptak til utdanning bør gjøres fleksibel og føre til flere søkere, uten å senke kvaliteten til sluttresultatene. IMDi stiller seg bak at det fortsatt bør finnes veier inn i høyere utdanning for de som ikke har bestått videregående opplæring, i tråd med kompetansopolitikken der det blir lagt vekt på at kompetanse kan erverves i andre land og på andre arenaer.

IMDi ønsker at veien inn til høyere utdanning skal bli mer romslig og preget av likeverd, ikke likhet, uten at sektoren reduserer krav til kvalitet for å gjennomføre og bestå. En slik endring krever kompetanse, vilje og finansiering.

Utenlandske akademikere må i dag for eksempel tilfredsstille et krav om nivå B2 i norsk for å kunne begynne i kompletterende utdanning for sykepleier og lærere, to yrker hvor det er dokumentert stor etterspørsel etter arbeidskraft. Dette kunne ha vært erstattet av krav om A2-nivå, men med krav om oppnådd B2-nivå for å kunne søke autorisasjon eller godkjenning.

En slik endring vil kreve vilje til å gi fagopplæring på et tilpasset nivå, samt mulig bruk av tospråklige sykepleiere og lærere som kan bidra inn i undervisningen. Dette forutsetter høyere budsjettammer for finansiering av tilbudene. I Sverige har for eksempel 1250 utenlandske lærere gått *Snabbspåret*. I Norge deltok 12 utenlandske lærere på kompletterende utdanning. ifølge tall fra 2019:

<https://www.utdanningsnytt.no/flyktninger-laerertutdanning-sverige/emad-kom-som-flyktning-fra-syria-til-sverige-na-haper-han-pa-jobb-som-laerer-i-svensk-skole/209444>

IMDi støtter innføringen av et basisår, eller basishalvår, for kandidater som ikke har oppnådd kravene til generell studiekompetanse, og som mangler de faglige forutsetningene for å gjennomføre et studium. Det er viktig å skille mellom kandidater som ikke har faglige forutsetninger for å delta i høyere utdanning, og deltakere som har gode faglige forutsetninger, men som mangler tilstrekkelige språkkunnskaper i norsk og eller engelsk på søketidspunktet. Dette kan være voksne med realkompetanse og voksne med annen type videregående opplæring. Et basistilbud bør gis av høgskolesektoren og inneholde det søkerne mangler for å kunne gjennomføre studier, for eksempel realfag, norskkunnskaper, engelskkunnskaper, digitale ferdigheter eller ferdigheter i studieteknikk. Et alternativ er at basistilbud gis av fylkeskommunen for å sikre at søkerne tilfredsstiller krav til opptak til høyere utdanning.

Kvalifisering, Utvalget spør:

Er det noen av dagens alternative måter å oppnå GSK på, som bør endres eller fases ut?

I bransjer hvor det er stor etterspørsel etter arbeidskraft bør språkkravene til opptak fravikes som vi har argumentert for over. IMDi mener man bør vurdere en slik fravikelse både ved opptak til de ordinære utdanningene og til de kompletterende utdanningstilbudene.

- Hva mener dere om å innføre en standardisert kvalifiserende prøve som et supplement eller en erstatning for søkere som ikke har GSK fra videregående opplæring?

En slik prøve vil kunne medføre et omfattende arbeid. En standardisert test vil potensielt være vanskelig å utforme, samtidig som testen ville fått stor betydning for søkerne. Hvis dette innføres bør det parallelt tilbys et basistilbud for de som stryker og som har behov for et slikt tilbud.

- Kan spesielle opptakskrav erstattes av en form for forberedende år, tilsvarende baseår-ordningen i Sverige?

Ja, det bør vurderes, men ikke kun med vekt på realfag.

- Er det viktig å beholde realkompetansevurdering som en vei inn i UH?

Tilbudet om realkompetansevurdering må anses som i tråd med rådende kompetansepolitikk, og er en viktig døråpner for søkere som mangler bestått treårig videregående opplæring. IMDi er ikke kjent med om det foreligger forskning eller relevante oversikter over hvilke fagområder som tar inn søkere på bakgrunn av realkompetansevurdering, og om søkere med utenlandsk kompetanse og utdanning får positiv uttelling av realkompetansevurdering ved opptak til UH.

Rangering, Utvalget spør:

Bør hensynet til å få inn unge søkere veie tyngre enn i dag, og hensynet til å gi søkere en mulighet til å forbedre rangeringsposisjonen sin vektens tilsvarende lavere?

IMDi ser at den ubegrensede muligheten til å forbedre karakterpoeng til populære studier medfører en rekke uheldige konsekvenser. Noen av disse studiene representerer etterspurte yrker og man bør da, i tillegg til egnede opptakskriterier, utvide antall studieplasser slik at man møter etterspørselen i arbeidsmarkedet. Dette vil kunne være et egnet virkemiddel for å motarbeide kunstig høye poenggrenser.

- Bør utvelgelsen av studenter til populære studier skje på en annen måte enn å skille på desimaler på allerede høye poenggrenser, for eksempel ved opptaksprøver eller loddtrekning?

Egnethet bør telle, spesielt i yrker der man skal jobbe med mennesker, men IMDi er usikker på hvordan det skal vurderes. I dag blir egnethet vurdert ved opptak til fengselsskolen, men ikke til medisinske studier som lege, sykepleier eller fysioterapeut. Det viser at det allerede eksisterer en skjevhet i kravene til stillinger der egnethet er særlig viktig for yrkesutførelsen.

- Er noen av dagens tilleggspoeng et godt uttrykk for kompetanse som er nødvendig i studier eller i arbeidslivet?

- Spesielt tilleggspoeng for realfag samsvarer godt med kompetansen som er etterspurt i arbeidslivet, og kan være et viktig insentiv for å sikre at flere ungdommer velger slike fagfordypninger.

- *Bør ordningen med å gi alderspoeng, som rangerer eldre søkere foran yngre søkere, videreføres?*

IMDi vurderer at denne ordningen er viktig for å sikre at voksne innvandrere som skal søke opptak til UH i ordinær kvote får et konkurransedyktig poengsnitt. Voksne søkere med innvandrerbakgrunn som har måttet ta norsk- og engelskfag på videregående nivå for å oppnå GSK vil kunne få lavere karakterer i disse fagene enn yngre søkere, og dermed også få et lavere karaktersnitt totalt. Alderspoengene bidrar da til å øke mulighetene for opptak til ønsket utdanning for denne gruppen.

- *Hvilke andre mål enn å få inn de best kvalifiserte søkerne bør opptakssystemet ivareta?*

Opptakssystemet bør ivareta at de best egnede og motiverte søkerne får plass.

- *Er bruk av spesielle kvoter, som for eksempel regionale kvoter eller kjønnskvoter, bedre egnet enn tilleggspoeng for at bestemte søkergrupper skal få tilbud om studieplass?*

Ja, dersom det kan begrunnes med kompetansebehovene i arbeidslivet. Arbeidsgiverne vil være tjent med en bred og kompetent søkermasse. Det vil også være et positivt signal til enkelte grupper om at deres bakgrunn og kompetanse er ønsket, noe som vil kunne øke søkertall og antall studieplasser i etterspurte utdanninger.

Organisering, Utvalget spør:

- *Hva er viktigst: å ha et effektivt opptakssystem eller å ha muligheten for å ta hensyn til andre kriterier enn karakterer, for eksempel motivasjon eller egnethet?*

IMDi mener at opptakssystemet bør ivareta at samfunnet får kvalifisert arbeidskraft til de bransjene og yrkene hvor det er sterk etterspørsel, i tråd med fremskrivningene for arbeidsmarkedet. Man bør i tillegg vektlegge at tilstrekkelig antall søkere gjennomfører utdanningene, og at søkerne selv opplever at reglene for opptak er rettferdige og godt begrunnet.

- *Har dere alternative forslag til tidslinje for opptaket/studiestart?*

IMDi kan ikke se at det foreligger en begrunnelse for å avvike fra å følge kalenderåret i universitets- og høyskolesektoren. Det vil imidlertid kunne være en fordel om utdanninger med stor søkermasse og store elevkull har opptak to ganger per år, dersom det er kapasitet.

Med hilsen

Benedicte Hollen

Ellen Røst

Dokumentet er elektronisk godkjent og er derfor uten håndskrevet signatur